

העולם: "ס'איז די העכסטע צייט" לגאולה האמיתית והשלימה!

...ברוחניות הענינים (עד לדרגות "הכי נעלות") יש כבר שלימות הענינים, גם השלימות דגאולה (רוחנית). עיניהם הרוחניות של בני רואות כבר את הגאולה. כעת צריך רק לפקוח את העינים הגשמיות, שגם הן תראינה את הגאולה כפי שהיא גלוי לעיני בשר בזמן הזה...

ובנוגע לפועל... כל אחד יקבל על עצמו שהלימוד בתורתו של בעל ההילולא ישלים וימלא גם מה שנחסר בהתפשטות והפצת המעיינות בגלל המניעה ועיכוב בכח הדיבור דבעל ההילולא, הן ע"י לימודו הפרטי בדיבור והן בהפצת המעיינות חוצה לאחרים.

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' יוסף בן הו"ח ר' אברהם ע"ה

טעוועל

נפטר בדמי ימיו, מוצאי יום הולדתו הנ"ה,

אור ליום ד' שבט ה'תש"ע

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י ידידו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו

שגלוב

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כא

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושבעים לבריאה
שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

די עיניים רוחניים פון אַ אידן זעען שוין די גאולה: איצטער דאַרף זיין די פתיחה פון די עיניים גשמיים, אַז אויך זיי זאָלן זען די גאולה ווי זי איז בגלוי לעיני בשר אין דעם איצטיקן צייט. . .

ובנוגע לפועל . . יעדערער זאָל אויף זיך אָנעמען אַז זיין לימוד בתורתו פון דעם בעל ההילולא זאָל אויך משלים וממלא זיין דאָס וואָס האָט געפעלט אין דער התפשטות והפצת המעינות צוליב דער מניעה ועיכוב בכח הדיבור פון דעם בעל ההילולא, סיי דורך דעם אייגענעם לימוד בדיבור און סיי אין הפצת המעינות חוצה צו אַנדערע.

(משיחות יום ד' פ' בא, ג' שבט, ו' שבט, ו' שבט תשנ"ב)

החידוש של הורנו – הדור התשיעי – לגבי כל הדורות שלפני זה, גם לגבי הדור שלפני זה (דור השמיני): מכיון שהגאולה לא באה או בפועל, הרי ה"בא אל פרעה" (הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" למטה) לא היה בתכלית השלימות כנשמה בגוף בריא (היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, וגם הנשמה בגוף היתה במצב "הדיבור הוא בגלות" וכו'). משא"כ בדורנו זה – הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה – הנה תומי "נתלו המאורות", שלא זו בלבד שלא חסר ח"ו במאורות הגדולים מהגילוי תושב"כ ותושבע"פ³, אלא אדרבה – מיתוספת שלימות נעלית יותר [לא באופן ד"כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב"³, בהיותו למעלה מזה], באופן שכנשמות בגופים מקבלים בפנימיות את הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין" ש"נתלו" עתה, עי"ז שמישיח צדקנו בא מיד, "שלח נא ביד תשלח" וילמד תורה את כל העם כולו", עד "תורה חרשה מאתי תצא"⁶.

...הרי רואים בפועל (כמדובר כמה פעמים לאחורונה) שאומות העולם בכמה וכמה מדינות מסייעים לבני ישראל בעבודתם (על דרך ויותר מאשר היה ביציאת מצרים), עד שגם במדינה ההיא שהיתה סגורה ומסוגרת הרבה שנים, ולא נתנו ליהודים לצאת ממנה, ולא איפשרו להם לקיים תומ"צ בשלימות וכו' – הרי לאחורונה נשתנתה מן הקצה אל הקצה, וכעת לא זו בלבד שמאפשרים ליהודים להתנהג כרצונם, ומאפשרים להם לצאת משם, אלא גם – מסייעים להם בזה.

עד שרואים כיום בפועל שנוסף לזה שבני ישראל עומדים "הכן כולכם" לגאולה, גם אומות העולם עומדים "הכן כולכם" שבני יצאו מהגלות וילכו לארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

ונשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, באים מיד לתכלית השלימות ד"בא אל פרעה" בגאולה האמיתית והשלימה, שלימות הגילוי ד"אתפריעו כל נהורין", והי' לך הוי' לאור עולם"⁷.

...מדובר כמ"פ, שכבר "כלו כל הקיצין"⁸ וסיימו הכל, והגאולה היתה צריכה לבוא כבר מומן, ומפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל עדיין לא באה.

מזה מובן, שעל כל פנים כעת צריכה הגאולה לבוא תיכף ומיד ממש. ובלשון

א. שני הפירושים של רש"י על "כחצות הלילה"

על הפסוק¹, "כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" מביא רש"י שני פירושים למילים, "כחצות הלילה":

(א) "פשוטו לישבו על אופניו" הוא, שהמשמעות של "כחצות הלילה" היא "החחלק הלילה", ולפי פירוש זה, "אין חצות שם דבר של חצי" – חצי לילה, אלא זוהי פעולה² (ורש"י מביא לכך מספר דוגמאות).

(ב) "ורבותינו דרשו³ כמו כחצות⁴ הלילה, ואמרו שאמר משה כחצות דמשמע סמוך לו. . שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא: משמעות המילה "חצות" כאן היא "שם דבר של חצי" – חצי הלילה, אך משה אמר "כחצות" – "סמוך לו", ולא "בחצות" (בדיוק), משום חששו "שמא יטעו... ויאמרו משה בדאי הוא". ולאחר מכן מסיים רש"י (לפי מספר נוסחאות⁵) ואומר: "אבל הקדוש ברוך הוא יודע עתיו ורגיעיו, אמר בחצות".

ה"מזרחי" ומפרשים נוספים מסבירים, שהקושי בפסוק, אשר אותו רוצה רש"י לתרץ על-ידי שני הפירושים הוא בדומה לקושי הגמרא⁶ – "מי איכא ספיקא קמי שמיא" (=וכי יש ספק אצל הקדוש ברוך הוא):

(1) פרשתנו יא, ד.

(2) ראה ראב"ע וגו"א כאן (באר הגולה באר השלישי סמוך לספד). רא"ם, דקדוקי רש"י (ועוד) כאן.

(3) ברכות ג, ב ואילך.

(4) כ"ה בדפוסים שלפנינו, אבל בדפוס ראשון ושני ובכמה כת"י רש"י שתח"י – "בחצי", והוא לשון הכתוב לקמן יב, כט (וראה לקמן סעיף ב).

(5) כ"ה בדפוס שני ועוד (אבל בדפוס ראשון ובכמה כת"י רש"י שתח"י ליתא). וראה ברכות ותנוד"ה ואתא

שם. – הל', "יודע עתיו ורגיעיו" נמצא בפסיקתא דר"כ פ' ויהי בחצי הלילה. וראה גם מכילתא על הפסוק ויהי בחצי הלילה. פס"ר פ' ויהי בחצי הלילה. י"ל שפרשתנו רמז קפו. ועוד.

(6) וראה לקמן הערה 52.

(7) ברכות שם.

אם נאמר ש"חצות" הוא "שם דבר של חצי", יוצא שה"כ"ף של "כחצות" היא "כ"ף השיעור", כבדוגמאות שמביא רש"י: כעשרת הימים⁷, כאיפה שעורים⁸. כלומר, במשוער, בערך, קרוב לזמן חצות. ויוצא, ש"הדבר מסופק"⁹, ואין יודעים בדיוק את הזמן שבו יתרחש הדבר – והרי כך אי אפשר לומר כלפי הקדוש ברוך הוא¹⁰.

על כך מביא רש"י שני פירושים: (א) המשמעות של "כחצות הלילה" היא "החחלק הלילה". ולגבי פעולה המשמעות של "כ"ף" היא "כאשר": "כחצות הלילה" – "כאשר יחלק הלילה"¹¹, בדיוק בחצי הלילה. ויוצא, שאין כאן ספק. (ב) המשמעות של "כחצות" היא אכן "כמו כחצות הלילה... דמשמע סמוך לו", ומשה אמר כך, "שמא יטעו...". ואילו הקדוש ברוך הוא אכן אמר "בחצות" – את הזמן המדויק.

ב. מהי ההוכחה של רש"י שמדובר כאן על ספק?

אך יש להביא:

מדוע מוכרחים לומר, שכאשר ה"כ"ף של "כחצות" היא "כ"ף השיעור" אז "יחוייב שיהיה הדבר מסופק"⁹? הרי אפשר לומר, שנאמר "כחצות" לא משום הספק שבדבר, אלא משום שאכן היה זה "סמוך לחצות"¹²?

ובמיוחד, כפי ששואל בעל ה"לבוש": גם כאשר אדם מתבטא ב"כ"ף השיעור" אין בכוחו לומר שזהו דוקא, דבר מסופק". אלא שהוא, לא

(7) שמואל א אה, לח.

(8) רות ב, יז.

(9) לשון הרא"ם כאן.

(10) ועד"ז אין לומר ע"ד הפשט שהכ"ף הוא כ' הדמיון (כדעת רב אשי בברכות שם), כמ"ש הרא"ם שם.

(11) ראה גם רש"ם כאן.

(12) להעיר מלשון הכתוב (וירא יט, טו) וכמו השחר עלה".

... מ'זעט בפועל (ווי גערעדט כמ"פ לאחרונה) ווי די אומות העולם בכו"כ מדינות זיינען מסייע אידן אין זייער עבודה (ע"ד און נאָכמער ווי ס'איז געווען באַ יציאת מצרים), ביז אַז אויך מדינה היא וועלכע איז געווען סגורה ומסוגרת אַ ריבוי שנים, און מ'האַט פון דאָרט ניט אַרויסגעלאָזט אידן און זיי ניט דערלאָזט צו מקיים זיין תומ"צ בשלימות וכו' – איז לאַחרונה נשתנה געוואָרן מן הקצה אל הקצה, און איצטער איז ניט נאָר וואָס מ'לאָזט אידן זיך פירן דאָרט ווי ביי זיי קומט אויס, און מ'לאָזט זיי פון דאָרט אַרויספאַרן, נאָר נאָכמער – מ'איז זיי דערצו מסייע.

ביז אַז מ'זעט היינט בפועל אַז נוסף לזה וואָס אידן זיינען „הכן כולכם“ צו דער גאולה, שטייען אויך די אוה"ע „הכן כולכם“ אַז אידן זאָלן שוין אַרויסגיין פון גלות און גיין אין ארץ ישראל בגאולה האמיתית והשלימה,

און נשמות בגופים בלי שום הפסק כלל, קומט מען גלייך צו תכלית השלימות פון „בא אל פרעה“ בגאולה האמיתית והשלימה, די שלימות הגילוי פון „אתפריעו כל נהורין“, „והי' לך הוי' לאור עולם“.

... מ'האַט גערעדט כמ"פ, אַז ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“ און מ'האַט שוין אַלץ פאַרענדיקט, און די גאולה האַט שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען, און מפני טעמים שאינם מובנים כלל וכלל איז זי נאָך ניט געקומען.

דערפון איז מובן, אַז עכ"פ איצטער, דאָרף די גאולה קומען תיכף ומיד ממש. ובלשון העולם: ס'איז די העכסטע צייט אויף דער גאולה האמיתית והשלימה!

... ברוחניות הענינים (ביז אין די „העכסטע“ דרגות) האַט מען שוין שלימות הענינים ביז אויך די שלימות פון גאולה (רוחנית),

(7) ישעי' ס, יט.
(8) סנהדרין צו, ב.

חש" לומר את המספר המדוייק, ולכן הוא מציין באופן כללי, שזה טמוך למספר מעוגל.

הטעם הפשוט לכך שאי אפשר לומר זאת¹³ הוא שבהמשך נאמר¹⁴, „ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור...“ – שמכת בכורות ארעה בדיוק „בחצי הלילה“ ולא „טמוך לחצות“.

אך אין סביר לומר שזוהי הסיבה שבגללה מוכרת רש"י כאן להסביר אחרת, שהרי אם ההוכחה של רש"י היא רק מפסוק מאוחר יותר „ויהי בחצי הלילה“, צריך היה רש"י לצטט פסוק זה בפירושו כאן,

כפי שהוסבר מספר פעמים שרש"י בפירושו על התורה אינו מסתמך על פסוק אשר בן החמש לא למד אותו עדיין.

ובמיוחד כאשר לפני כן, על הפסוק בפרשת לך לך¹⁵, „ויחלק עליהם לילה“ מצטט רש"י ממדרש אגדה¹⁶, „שנחלק הלילה .. וחציו השני נשמר .. לחצות לילה של מצרים“. כלומר, ש„חצות לילה של מצרים“ אינו דוקא הרגע של חצות הלילה, אלא „חציו השני“ באופן כללי¹⁷.

ובדאי צריך היה רש"י לצטט כאן את הפסוק „ויהי בחצי הלילה...“.

וכיון שרש"י אינו מצטט פסוק זה, ואומר על פירושו הראשון „זהו פשוטו לישבו על אופניו“ מובן, שמ„פשוטו“ של פסוק זה, כשלעצמו, מוכרחים לבאר „כהחלק הלילה“.

ג. שאלות נוספות על דברי רש"י

כן יש להבין:

(א) במה קרוב יותר פירושו הראשון של רש"י ל„פשוטו“ מאשר הפירוש השני, אשר רש"י מגדיר אותו כ„דרש“?

אין לומר, שלפי פשוטו „אין חצות שם דבר של חצי“ [כפי שניתן היה, לכאורה, להבין את דברי רש"י „זהו פשוטו לישבו על אופניו שאין חצות שם דבר של חצי“, כי „אין חצות דבר של חצי“ היא הסיבה ל„זהו פשוטו“] – שהרי המילה „חצות“ מופיעה פעמיים במקרא¹⁸, ובשני המקומות „חצות“ הוא „שם דבר של חצי“¹⁹,

ומוכרחים לומר, שבאמרו „זהו פשוטו .. שאין חצות שם דבר של חצי“ מתכוון רש"י לומר, שכדי „לישבו על אופניו“ לפי פשוטו, צריך לחדש ולומר, שבעניניו²⁰, אין חצות שם דבר של חצי“.

וכיון שבמקום שנאמר „חצות“ זהו „שם דבר של חצי“, מדוע נאמר, ש„פשוטו“ של „חצות“ כאן איננו שם דבר של חצי, אלא „כהחלק הלילה“ אשר אין לו הוכחה במקרא, והפירוש המסביר שהכוונה היא „סמוך לחצות“ הוא „דרש“ בלבד²¹?

ולמרות שלפי זה צריך לומר, שמשא אמר „חצות“ כדי למנוע „שמא יטעו...“, הרי, לכאורה, יש לחשש זה מקום בדרך הפשט²².

(ב) מהי כוונת רש"י באמרו בפירושו השני „שמא יטעו... ויאמרו משה בדאי הוא“ –

(18) תהלים קיט, סב. איוב לד, כ. וראה חדא"ג מהרש"א ברכות שם.

ולעיר גם מלשון רש"י לך שם – „לחצות לילה של מצרים“, המורה ג"כ ש„חצות“ הוא „שם דבר של חצי“. אלא שאפשר לחלק בין לשון מקרא ללשון רש"י.

(19) ולהעיר, שבאיוב שם פירש"י דקאי על חצות לילה דמצרים.

(20) להעיר (יתירה מזו) מפירוש הרא"ם בפרשתנו (יא, ב) במ"ש רש"י „אין נא אלא לשון בקשה“, דהיינו „אין נא האמור פה אלא כו", והביא כמה ראיות לדבריו.

(21) כקושיית הלבוש.

(22) וע"ד מ"ש רש"י לקמן (פסוק ח) שחלק משה כבוד למלכות, ומשום זה הי' דיבורו באופן המתאים. וראה דברי דוד (ועוד) כאן, שמשא שינה מדברי הקב"ה ע"ד מה שינה הכתוב מפני השלום (פרש"י וירא יח, יג).

מדוע יקבל משה את החשש של שמא בודאות רבה כל כך (ובמילא כאשר כל הבכורות ימותו לפי חישוביהם של אצטגניני פרעה, סמוך לחצות) ולא בדיוק בחצות, יאמרו ש, "משה בדאי הוא"²³, עד כדי כך שהוא משנה עקב זאת את הביטוי בחצות ואומר כחצות?!

(ג) בסוף דברי רש"י, אבל הקדוש-ברוך-הוא יודע עתיו ורגעיו²⁴ אמר בחצות, אין מובן:

כאמור מספר פעמים, גם כאשר מביא רש"י מדרשי חז"ל, הוא מצטט דק את הענינים המיישבים את דברי המקרא בדרך הפשט. ויש להבין בעניננו: למרות שהדברים לקוחים מ,רבותינו²⁵, מדוע הכרחי לומר על דרך הפשט ש,הקדוש-ברוך-הוא .. אמר בחצות, ומשום כך יש לומר ש,משה שינה את דברי הקדוש-ברוך-הוא, כפי שהמפרשים מאריכים בכך. והרי אפשר לומר, שגם הקדוש-ברוך-הוא אמר למשה שיאמר לפרעה, "כחצות", מאותו חשש עצמו, "שמא יטעו..."²⁶?

(ד) מדוע מצטט רש"י מן הפסוק גם את המילה, "הלילה" – והרי, לכאורה, שני הפירושים הם בקשר למילה, "כחצות" (,כהחלק" או ,כמו כבחצות")?

ד. הקושי הוא על תוכן המילים "כחצות הלילה"

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את הדיוק בלשונו של רש"י – ,זהו פשוטו לישבו על אופניו", שהרי, לכאורה, ביטוי זה מיותר. רש"י צריך היה לומר כלשונו במקומות אחרים בפירושו, "זהו פשוטו, ורבותינו דרשו...".

אלא, בכך רומז רש"י, שהקושי במילים "כחצות הלילה", שאותן הוא מצטט, איננו על

(23) ראה בחיי כאן. שפ"ח כאן. ועוד. ולהעיר מנתיבות עולם (למהר"ל) נתיב האמת פ"ב.

(24) ראה ג"כ פרש"י בראשית ב, ב. וראה לקמן סעיף ח.

(25) נסמן לעיל הערה 5.

(26) בלבוש פירש כן לפי האמת (אלא שר"ל וגם רש"י ו"ל אחריהם כינו הדברים כלפי משה). וכפי הנראה לא היו תיבות אלה לפניו (ראה לעיל הערה 5). וראה צידה לדרך כאן.

ההסבר לכך הוא:

בלימוד הפסוק, "כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" מתעוררת מיד שאלה פשוטה: לשם מה חשוב לציין שהפעולה, אני יוצא" תארע, "כחצות הלילה"?

אין לומר, שהקדוש-ברוך-הוא רצה להודיע בכך לפרעה את זמן המכה, כי ברוב המכות לא קבע הקדוש-ברוך-הוא את הזמן המדויק להתרחשות המכה –

אפילו במכות, "דבר", "ברד", "ארבה"²⁷, הרי שבמכות, "דבר"²⁸, "ארבה"²⁹ קבע הקדוש ברוך הוא את היום, "מחר", ולא את השעה ביום³⁰. ובמכת, "ברד" שבה אמר הקדוש-ברוך-הוא, "כעת מחר"³¹, וכפירוש רש"י, "כעת הזאת למחר, שרט לו שריטה בכותל...". יש סיבה מיוחדת להכרח שבדבר³², כדי לוודא ש,ירא את דבר ה"³³ ידע את הזמן כדי להציל את, "עבדיו" ו,מקנהו" מן המכה, ובעניננו אין סיבה כזו.

בנוסף לכך – בעניננו לא אמר הקדוש ברוך הוא באיזה יום תתרחש המכה, אלא רק, "כחצות הלילה", וממילא אין פרעה יכול לדעת בודאות את זמנה של המכה!³⁴

(27) וגבי צפרדע וערוב אמר משה לפרעה שסיוס המכה יהי, "מחר" (וארא ח, ו, ת, כה).

(28) וארא ט, ה.

(29) פרשתנו י, ד.

(30) ועוד: שם י"ל שנאמר הזמן כדי לזרז את פרעה, שאין לו זמן לשהות בהחלטתו אם לשלוח את בני, ואם אינו מוציאם עד למחר תבוא עליו המכה (ולהעיר מפרש"י וארא ז, כה), משא"כ כאן שלא נאמר באיזה לילה, כדלקמן בפנים.

(31) וארא ט, יח.

(32) ראה בארוכה – לקו"ש ח"א ע' 43. וראה גם אה"ח וארא ט, ה (גם בנוגע לדבר).

(33) וארא ט, כ.

(34) וכמ"ש הרמב"ן כאן: ולא פירש עתה איזה לילה תהי

כולל ובמיוחד ע"י ההוספה בעניני תומ"צ, אשר, ע"י, "מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

(משיחות ש"פ בא. ד' שבט תנש"א)

(6) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

כא

דער חידוש פון אונזער דור – דער דור התשיעי לגבי כל הדורות שלפני זה, ביז אויך בדור שלפנ"ו (דור השמיני): וויבאלד אָן די גאולה איז דעמולט ניט געקומען כפועל, איז דער, "בא אל פרעה" (דער גילוי פון, "אתפריעו כל נהורין" למטה) ניט געווען בתכלית השלימות אַלס נשמה בגוף בריא (ס'איז געווען די הסתלקות הנשמה מן הגוף, און אויך די נשמה בגוף איז געווען במצב אָן דער, "הדיבור הוא בגלות" וכו'): משא"כ בדורנו זה – דער דור האחרון פון גלות ודור הראשון פון גאולה – ווערט תומ"י, "נתלו המאורות", אָן ניט נאָר וואָס עס פעלט ניט ח"ו אין די מאורות הגדולים פון גילוי תושב"כ און תושבע"פ, נאָר אדרבה – עס קומט צו נאָך אַ העכערע שלימות בזה [ניט באופן פון, "כבד פה מאורייתא שבע"פ וכבד לשון מאורייתא שבכתב", זייענדיק למעלה מזה], באופן אָן אַלס נשמות בגופים נעמט מען אויף בפנימיות, "אתפריעו כל נהורין" וואָס, "נתלו" איצטער, דורך דעם וואָס עס קומט גלייך משיח צדקנו, "שלח נא ביד תשלח", וילמד תורה את כל העם כולו, ביז, "תורה חדשה מאתי תצא".

(1) זח"א רי, א.

(2) ראה של"ה בהקדמתו טז, סע"א. מס' שבעות שלו קצא, א. וראה לקרית שה"ש יא, ד. אוה"ת בראשית יד, א. לו, סע"ב. במדבר ע' מו. מג"א (בהוצאת תשי"ג – ע' קמט). נ"ך ע' ריז. ועוד. וראה לקו"ש ח"ל ע' 10 ואילך.

(3) זח"ג כח, רע"א.

(4) שמות ד, יג.

(5) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקרית צו יז, א ואילך. ובכ"מ.

(6) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

והדגשה יתירה בנוגע להכנה להגאולה ע"י חיזוק האמונה והבטחון והצפי' לגאולה, „אחכה לו בכל יום שיבוא" – כלשון בעל ההילולאי: עמדו הכן כולכם לקבל פני משיח צדקנו.

ובפרט בשנה זו, „הי' תהא שנת נפלאות אראנו", ולאחרי שכבר ראו נסים ונפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד – יציאתם של רבים מישראל ממדינה ההיא לארץ ישראל, ועי"ז גם קירובם ליהדות תורה ומצוותי, שענין זה הוא מעין ודוגמא והכנה קרובה לקיום היעודי „קהל גדול ישו בו הנה".

ובזה ניתוסף עוד יותר בימים האחרונים ממש:

המאורעות דימים האחרונים בהענין ד„מלכיות מתגרות זו בזו" מדגישים שנמצאים בסמיכות ממש להגאולה, כמבואר במדרשי חז"ל¹ שענין זה הוא מסימני הגאולה.

ובלשון המדרש² „שנה שמלך המשיח נגלה בו . . מלך פרס מתגרה במלך ערבי . . וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלין . . ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם".

. . . ובנוגע לפעולותיהם של שונאי ישראל שמנסים לפגוע ח"ו – אין בהם ממש, ולא יעלה הדבר בידם,

. . . השייכות דמאורעות אלה לבני היא – הידיעה ש„הגיע זמן גאולתכם", שלכן, עמדו הכן כולכם לקבלת פני משיח צדקנו,

(1) עיקר הי"ב מי"ג עיקרים.

(2) „היום יום" ט"ז טבת. ובכ"מ.

(3) ירמ' לא, ז.

(4) ב"ר פמ"ב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.

(5) יל"ש ישעי' רמז תצט.

מסויים. הביטוי „כהחלק הלילה", שמבטא את התחלקות הלילה לשני חצאים, אינו מתאר זמן, אלא פעולה, אשר איננה מתבצעת בזמן ממושך, אלא בנקודה של „זמן".

הנקודה המחלקת את הלילה לשני חצאים אינה משך זמן מסויים הניתן למדידה, שהרי אם ניתן למדוד אותה צריכה אף היא להתחלק – חציה לחצי הלילה הראשון, וחציה השני – לחצי הלילה השני.

וזהו החידוש של „כחצות הלילה אני יוצא...". – הקדוש־ברוך־הוא יוצא בדיוק בנקודה של „כהחלק הלילה"³⁸, כי הוא „יודע עתיו ורגעיו".

1. בפירוש הדרש מדובר על שני נוסחים שונים

אך אין מובן: מדוע נאמר „כחצות", אשר לכך יש שתי משמעויות, ואדרבה: הפשט נזקק כאן להוכחות, ואין די בהוכחה אחת, וההוכחות אינן מתאימות בדיוק לענייננו³⁹, כי בשתיהן מדובר על נקודה התחלתית שלאחריה המשיך בזמן ממושך (מחוץ לנקודה), ואילו כאן מדובר על נקודה בלבד, כדלעיל – כאשר ניתן לומר בפשטות ממש בחצות, ב„ב'י"ת"⁴⁰! לפיכך זקוק רש"י לפירוש שני, למרות שאין הוא חֶלֶק בדרך הפשט, אלא בדרך הדרש, שמשא אמר בתחילה „כה אמר ה'", ומיד שינה ואמר במקום בחצות – חצות.

אך גם לפי פירוש רבותינו הרי „הקדוש־ברוך־הוא יודע עתיו ורגעיו (וממילא אין אצלו ספק) אמר בחצות", ובכך מודגש ש„אני יוצא" – בארץ מצרים, אחר הרחיים... שאילולא כן אין טעם לקבוע את הזמן של „חצות לילה", כדלעיל בסעיף ד'.

הכרחי לומר, שהכוונה במילים „כחצות הלילה" אינה להודיע את זמנה של המכה, אלא יש חשיבות בדבר לגבי אופן ואיכות המכה: המילים „כחצות הלילה" מדגישות ומגלות ש„אני יוצא", שהקדוש־ברוך־הוא בעצמו יוצא ומביא את המכה, בדומה לנאמר לפני כן³⁵ „למען תדע כי אין כה' אלקינו".

אך על כך נדרש הסבר: מהי המעלה המיוחדת בזמן של „כחצות הלילה", בסמוך לחצות, שדוקא בזמן זה מתבטא היתרון המיוחד של „אני יוצא"?

ואדרבה: לאחר שראה פרעה שמכת ברד התרחשה בזמן המדוייק, בדיוק ברגע שאמר הקדוש־ברוך־הוא מראש: „כעת מחר .. שתגיע חמה לכאן ירד הברד"³⁶, הרי, אדרבה, תיחלש ה„נאמנות" של משה באמרו ש„אני יוצא" יתרחש „כחצות הלילה" (בערך, בסמוך לחצות)!

ה. חצות הלילה – זמן; כחלק הלילה – נקודה בלבד

לפיכך מפרש רש"י, שהמשמעות של „כחצות הלילה" היא „כהחלק הלילה", ולפי פירוש זה אכן נקבע הזמן המדוייק ביותר להתרחשות המכה, יותר מאשר ב„כעת מחר"³⁷.

ההבדל בין שתי הדרכים השונות לבטא את הזמן של „חצי הלילה" – „חצות הלילה" או „כהחלק הלילה" – הוא:

בביטוי „חצות הלילה" מדובר על זמן

המכה הזאת. ומה שביאר, שעיקר הכוונה היא לומר לו שיקום הוא ועבדיו באמצע הלילה, לכאורה אי"ז ביאור מספיק על הדיוק „כחצות הלילה", והי' די שיאמר „בלילה" סתם, כמו: „ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה" (פרשתנו יב, יב); ויקם פרעה לילה" (שם, ל).

(35) וארא ת, ו – גבי קביעת זמן סיום מכת הצפרדעים.

(36) ל' רש"י וארא ט, יח.

(37) וי"ל, שגם מטעם זה מעתיק רש"י תיבת „הלילה", להדגיש, שכאן לא הי' יכול לשרוט שריטה בכותל וכו' כבברד (שהרי אין חמה בלילה), ואעפ"כ ה' זמן המכה בדיוק ועוד יותר משם.

(38) ראה גם מכילתא פרשתנו יב, כט (ובשאר מקומות שנשמנו בהערה 5). שו"ת הרדב"ז סי' תתי"ד.

(39) ראה גם גוי"א (כאן) ובאר הגולה שנשמנו בהערה 2.

(40) שג"ז יש לפרשו פנוזה ולא זמן – כי אין משנה בזה האם כתוב בכ"ף או בב"י"ת.

החידוש של „רבותינו“ הוא, שכאשר מסר משה את דברי ה' אל פרעה, הוא שינה משום החשש „שמא יטעו...“, ובודאי היה זה רצון ה'.

ומסיבה זו פירוש זה הוא „דרש“ בלבד, כי בפשט המקרא אין מוזכרים שני גושים שונים – „הקדוש-ברוך-הוא .. אמר בחצות“, ומשה – „בחצות“, אלא זהו „דרש“.

ז. ציון נקודת הזמן מכון לאצטיניני פרעה

יותר מכך: לכאורה, מתעורר קושי הסותר את הפירוש הראשון: אם „כהחלק הלילה“ היא נקודת זמן, אשר רק הקדוש-ברוך-הוא יכול לכוון לה, ואדם אינו מסוגל להבחין בכך – מה תוסיף ההודעה לפרעה ולחרטומו ולכל מצרים על כך, כאשר הוא וכל אלו לא יוכלו להבחין אם אכן התרחשה המכה בדיוק בנקודה שבה נחלק הלילה, אם לא?

קושי זה מתורץ על-ידי שרש"י מצטט בהרחבה את לשון המדרש, בהזכירו את האנשים שלא דובר עליהם כלל – אצטיניני פרעה,

ולא פרעה ועבדיו וכדומה. כמפורש בפסוק, שמשו דיבר אל פרעה ואל החרטומים אשר היו אמורים להוכיח בלהטיהם שבעת מעשה שגם הם מסוגלים לעשות זאת וכן „כל עבדיך אלה“.

אך האמור לעיל, שבלתי אפשרי לכוון את נקודת הזמן הזו אמורה לגבי פרעה וכל מצרים, אך יש יוצא מן הכלל אחד, והם אצטיניני פרעה – חווים במזלות וכוכבים,

(41) וי"ל שהי' גם דברי ה' וע"ד שמצינו בכ"כ עינינים שבכתוב מפורש רק דבר ה' למשה, או רק דבר משה לישראל – אף ששניהם היו. וראה פרש"י לפנ"ו – שמות ג, יד.
(42) להעיר מתוס' ברכות שם ד"ה ואתא. וראה גם אבי עזר לראב"ע כאן.
(43) פרשתנו יא, ח.

הרואים בכלל את האמת⁴⁴, ופרעה התחשב בהם ופעל בהתאם להוראותיהם⁴⁵, וביכולתם להבחין ברגע של פעולת ה'⁴⁶, אלא קיים החשש „שמא יטעו“.

ח. בחצות – רק הקדוש-ברוך-הוא יכול לכוון בדיוק

ויש לומר, שבאמרו „אבל הקדוש-ברוך-הוא יודע עתיו ורגעיו אמר בחצות“, מתכוין רש"י לרמוז לפירוש קודם שלו:

על „ויכל אלקים ביום השביעי“⁴⁷ מביא רש"י את מאמר רבי שמעון „הקדוש-ברוך-הוא שיוודע עתיו ורגעיו נכנס בו כחוט השערה“.

משמעות הדברים היא: בשר ודם יכול לדייק, אם כי במאמץ רב, אפילו ברגע אחד. אך גם לרגע יש שיעור – „אחד מחמשת... רגע כמימריה“⁴⁸, הבעת שלוש אותיות.

אך ב„חוט השערה“ הכוונה היא לנקודה הקטנה ביותר של הזמן שאדם אינו מסוגל להגדירה ולחלקה – אפילו אצטינינין ובלעם⁴⁹ אשר יכולים להבחין ברגע של פעולת ה'⁵⁰, אלא רק הקדוש-ברוך-הוא אשר „יודע עתיו ורגעיו“ יכול להבחין בכך.

(44) פרש"י לך טו, ה: אברהם אין לו בן. וראה הערה הבאה.

(45) פרש"י שמות א, טז. שם, כב.

(46) ראה ברכות (ז, א) ויודע דעת עליון .. שהי' יודע לכיין אותה שעה שהקב"ה כו'.

(47) בראשית ב, ב.

(48) ברכות שם ובתנוד"ה שאלמלי.

(49) ברכות שם.
(50) דלא כדלעיל בנוגע לאצטינינין. וי"ל דגם מכת בכורות הי' זעמו וכמה זעמו רגע (ברכות שם) ולא חוט השערה. ועוד י"ל שרק בלעם (דוגמא באומות – דמשה, שלא קם נביא בישראל כמשה אבל באומות קם ואיזה זה בלעם (ספרי ברכה לד, י), משא"כ אצטינינין שהן (בנוגע לדיוק בנקודה*) כסומא בארובה (ב"ב יב, ב), אבל כדוגמתו. ברוב הפעמים טועים, ולכן חשש משה כ"כ שמא יטעו עד כדי לשנות ל„בחצות“. ואכ"מ.

(*) ויש לקשר זה בהא דפחות מכשערה אינו שולט עליו (רש"י וארא ח, יד – משא"כ בסנה (סו, ב) מיכנף ובפרש"י שם. שאינו שייך לכאן).

ולכך רומז רש"י בפרשתנו באמרו „אבל הקדוש-ברוך-הוא יודע עתיו ורגעיו אמר בחצות“:

במילה „בחצות“ אין הכוונה סתם לרגע של חצות אשר גם אדם יכול לכוון אליו, אם כי במאמץ רב, וכלשון ה„אבן עזרא“⁵¹: „בטורח גדול בכלים גדולים של נחושת“, אלא הכוונה

(51) פרשתנו כאן.

(52) וכלשון הפסיקתא רבתי (ויל"ש) שבהערה 5: הקב"ה יודע עתותיו כו' נכנס בו כחוט השערה. ובמכילתא (שם) „היודע שעותיו .. חלקו“. וראה תנחומא (באבער) פרשתנו יז: שנחלק הלילה מאליו וחלק כחוט השערה.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויהי"ר שעי" קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד!